

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII.

V sredo 6. listopada (novembra) 1850.

List 45.

Dopis visociga ministerstva kmetijstva kmetijski družbi v Ljubljani.

Na pritožbo, od več strani zaslišano, de se senožetim, njivam, vinogradam in sploh obdelanim zemljišam silna škoda godi*), če se živina o jeseni in spomlad na pašo goni, je položila kmetijska družba prošnjo ministerstvu kmetijstva, de naj bi zoper to oestro poljsko postavo dalo in kazin (štrafingo) v denarju določilo za vsako živino, ki se na ptujim zemljišu pase. 24. dan pret. mesca je odgovorilo visoko ministerstvo, de se ravno zdaj za tako poljsko postavu z ministerstvom pravice in notranjih zadev posvetuje, in de je ono ravno tako postavu nasvetovalo, ktera bo po nasvetu kmetijske družbe v stanu, škodljivim poljskim napakam v okom priti.

Kako naj kmetovavec ravná, de svojo govejo živino kuge obvarje?

(Dalje.)

8) Tudi na to je gledati, de na pašnike, ki so blizu cestá, po katerih se klavna živina memo goni, ptuje čede ne pridejo, ker bi scer, ako so z govejo kugo navdane, oskrunile pašnike s slinami, z govno (gnojem), ki zamorejo zdravo živino okužiti. Govna (gnoj) je zlo nevarna, in nar varniši je, de se vse sožgè, kar je od okužene živine in česar se je ona dotaknila.

9) Sosebno se je o nevarnih kužnih časih tistih izgovorov bati, po katerih se eno ali drugo govedo na prodaj da ali mesarju izročí, češ ker je na poti opešalo ali šepati jélo. Tacih živinčet se je zlo bati, ker nevestni gonjači se na to vižo bolnih goved znebiti hočejo. Kaj taciga se mora berž županu na znanje dati, de tako govedo ne pride med druge in de se tudi berž ne zakolje, ampak na odločeno mesto samo postavi, de se zvé, kaj je nad tem.

10) Živinski somnji so nar bolj nevarni ob času, kadar blizu kje goveja kuga razsaja. Po somnjih se je sto in stokrat kuga zatrosila. Nar bolj varno je, o tacih časih svoje živine ne na somnje gnati. Če je pa kuga že v tistim kraji, kjer bi smel živinski semenj biti, se morajo po postavi vsi somnji odpo vedati.

11) Oštarijam, kodar ptuja goveja živina ostaja, naj župani oestro prepovedó, de ptuje živine ne denejo v hlev z domačimi govedi, in de tudi scer nič ne pride v dotiko s ptujo živino, od ktere se ne vé, ali je zdrava ali ne.

12) Posebno je na mesárje oestro paziti, de mesá okužene ali take živine ne prodajajo, od ktere se je bati, de zamore okužena biti. Župani morajo skerbeti, de se ogledovanje klavne živine in mesá na tanjko zgodi, in de se vsim, ki imajo govejo živino,

*) Več od tega homo drugo pot govorili.

Vred.

živo priporočí, de tiste vode, v kateri se mesó pred kuhno izpira, v pominek ne vliva in govedam ne daje.

(Konec sledí.)

Goli in pusti Kras v 3 létih v mlade seženj visoke boršte spreobrniti.

Spisal A. Fleišman.

(Dalje.)

Nar poprej se mora pri obdelovanju Krasa zemljiše ali grunt prekopati in izrahljati, skale in kamnje, kar je nar več mogoče, odbrati, zemlja izčistiti in, kolikor le okoljstave perpusté, dobro obdelati, preden se bojo semena sejale in drevesca sedile.

V več krajih se bo tudi dalo po dolinah in jamah dobre persti dobiti, de se bo med bolj pusto in pešeno zemljo primešala; zakaj neobdelan svet in gòle skale nič družiga obrodile ne bojo, kakor mah, suhe gobe in pusto lišajovje.

Kaj naj se pa potem tù in tam seje ali sadi: to naj razsodijo zvedeni možjé, ti naj se v ta namen izvolijo, de preišejo celi Kras, ki je obdelati, de presodijo svet na raznih krajih po njegovi zemlji, legi, gorkoti, borji in družih vetrovih, bolj ali manj vlažnim zraku i. t. d., ker je gotovo, de vsaki sadež ni za vsaki kraj. Tudi na to bo pazljivo gledati: ktere reči že tù in tam po Krasu rastejo, de se jim bo pomagalo še k bolji rasti, in de se ravno tistih ali enacih sadežev še več perseje ali persadi.

Letó opravilo mora prvo biti, de se zvé in določi: kje de bo za eno in drugo reč nar pripraviš in nar boljši kraj.

Posebno pa moram svetovati, de naj bi se semena precej tam vsejale, kjer se imajo boršti narediti, in scer bolj globoko, kakor je sploh navada, prvič zato, de jih vetrovi ne razpišejo, in drugič zato, de jih suša preveč ne zatara in ne umorí. —

S presajanjem mladih, še manj pa starejih dreves se pa ne bo kaj varno pečati, zato ker v teh krajih, ki so večidel pešeni, suhi in velikrat vetrovni, je tudi pomanjkanje vode — in če presajenci ne dobivajo dovolj mokrote ali izpod nebja ali po prilivanju, se jih le malo prime, večidel vsahnejo, in delo je zastonj!

Zraven domačih reči se znajo sèm ter tjè tudi ptuje reči poskusiti, ktere so že po družih krajih znane, de veselo rastejo in dober sad rodíjo. Tode to se ne sme pri tem nikdar v nemar pustiti: ali je tudi Krasova zemlja in podnebje za-nje?

Dalje se bo moglo na to paziti, de se bo to, kar se bo vsejalo ali vsadilo, slecherne škode varovalo, de ne bojo mlade rastljine na nobeno vižo poškodovane; popasene, porezane ali na kako drugo vižo poškodovane, in tako dolgo ne, de bojo tako velike, de jim koj taciga več škodovati ne more.

Ko se bo na to vižo drevje in germovje dobro uko-